

Переривання вагітності

фармакологічний метод

**FUNDACJA
NA RZECZ
Kobiet
I PLANOWANIA
RODZINY**
federa.org.pl

Варшава, 2020

Видавництво: Федерація у справах жінок і планування сім'ї

ISBN 978-83-88568-60-2

Публікується на таких умовах Creative Commons:

CC-BY-NC-ND: Визнання авторства - Некомерційне використання - Без суміжних творів 3.0 Роз'яснення умов ліцензії доступне

за посиланням <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl/>.

Верстка та графічний дизайн: Маріанна Вибієралска

Фото обкладинки авторства Яцека Орла, із серії "Тихий червоний", яке отримало нагороду у фотоконкурсі Федерації "Аборт. Польща. 21 століття"

Консультування змісту:

Лікар Міхаліна Дрейза - ординаторка зі спеціалізації з гінекології та акушерства і докторантка в Лабораторії сексології та гінекології вікового розвитку кафедри перинатології та гінекології Медичного університету ім. Кароля Марцінковського в Познані. Закінчила магістратуру Reproductive and Sexual Health Research в London School of Hygiene and Tropical Medicine.

Останні чотири роки співпрацює з Департаментом репродуктивного здоров'я Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) в сфері рекомендацій щодо материнського і репродуктивного здоров'я та планування сім'ї. Виконує функції Директорки з досліджень та розвитку в International Youth Alliance for Family Planning.

Лікар Мілена Сенп - ординаторка зі спеціалізації з гінекології та акушерства. Закінчила І Медичний факультет Варшавського медичного університету. Ще з часів навчання займалася волонтерською діяльністю. Ще з часу навчання займалася волонтерською діяльністю, працюючи в Міжнародній Асоціації студентів медицини в IFMSA-Польща. У 2018 році брала участь в медичній місії в Казахстані, організованій Фундацією SASA. Співпрацює з Федерацією у справах жінок і планування сім'ї, надаючи спеціалізовані консультації.

Зміст

Вступ 5

Основні факти 7

Таблетки для викидня 10

Міфепристон 12

Мізопростол 12

Дозування 13

- Чи існують протипоказання для переривання вагітності цим методом? 15
- Чи існують протипоказання для людей з резус-негативною групою крові? 16

Перебіг 17

- Як боротися з болем? 18
- Що робити, якщо після прийому таблеток виникло блювання? 19
- Як оцінити ефективність абортів? 20
- В яких випадках потрібно звернутися до лікарні? 22

ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ 23

- Де замовити таблетки? 24
- Чи загрожує кримінальна відповідальність за прийом таблеток для викидня? 25
- Чи можна годувати груддю після прийому таблеток для викидня? 25
- Чи існує «постабортний синдром»? 26
- Коли повертається репродуктивність? 27
- Чи загрожує кримінальна відповідальність за допомогу комусь в перериванні вагітності? 28

Вступ

У Польщі з 1993 року норми законодавства унеможливляють переривання вагітності без медичних або юридичних показників¹. Це означає, що держава залишає людей у небажаній вагітності без необхідної медичної допомоги, а сильна стигматизація перешкоджає вільному обміну інформацією. За статистикою кожна третя людина у Польщі² та Європі³ перериває вагітність. Щороку, за оцінюваннями, 80-120 тис. шукають вирішення вдома та за кордоном⁴. Можливість перервати вагітність залежить від багатьох факторів - достатку, місця проживання, ситуації в сім'ї, знаходження надійної інформації Інтернеті тощо.

Фармакологічний метод

- 1 Закон про планування сім'ї від 1993 року дозволяє переривання вагітності у 3 випадках: 1) вагітність становить загрозу для життя або здоров'я жінки; 2) пренатальні дослідження або інші медичні показники вказують на високу ймовірність тяжкого і незворотного порушення розвитку плоду або невиліковної хвороби, що загрожує його життю; 3) є обґрунтована підозра, що вагітність настала в результаті забороненої дії.
- 2 Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań „Doświadczenia aborcyjne Polek”, Warszawa 2013.
- 3 Guttmacher Institute, *Induced Abortion Worldwide*, 2018
- 4 Дані оцінювання Федерації у справах жінок і планування сім'ї на основі опитування CBOS «Досвід абортів серед польських жінок» від 2013 року, кількість абортів до заборони і статистика країн зі схожою демографічною структурою.

Стабільно набирає популярності в Польщі, оскільки має багато переваг та нівелює нерівність у доступі до абортів⁵.

Однак, для цього потрібні відповідні знання. Тому ми даємо вам poradnik, який ґрунтується на сучасних наукових дослідженнях і рекомендаціях Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Цей посібник є оновленням та продовженням першої брошури Федерації про фармакологічні аборти від 2010 року. Сподіваємося, він буде корисним для тих, хто цікавиться цим методом, а також репродуктивним здоров'ям.

5 World Health Organization, *Medical management of abortion*, Geneva 2018.

Основні факти

Переривання вагітності супроводжує людство тисячі років. З розвитком технологій вдосконалено і її методи. На сьогоднішній день таблетки для викидня широко використовуються через їх відносно низьку вартість та високу ефективність.

Медикаментозний аборт (ang. Medical abortion) - це безпечний та неінвазивний метод переривання вагітності, у тому числі для підлітків⁶. Це альтернатива хірургічному методу (ang. Surgical abortion)⁷. **Він не має нічого спільного із засобами екстреної контрацепції**, які використовуються для запобігання вагітності. Вони мають різний механізм дії та базуються на застосуванні різних речовин.

6 IPAS, *Clinical Updates in Reproductive Health*, Chapel Hill 2019.

7 Хірургічний аборт проводиться двома способами:

1. До 12-14 тижнів: вакуумний метод (ручне або електричне вишкрібання вмісту порожнини матки).

2. Більше 12-14 тижнів: розширення шийки матки і видалення вмісту порожнини матки за допомогою щипців (dilation & evacuation) або кюреток (ang. dilation & curettage).

Переваги фармакологічного методу:

- ❌ нагадує фізіологічний процес викидняне
- ❌ не потребує загального наркозу
- ❌ дає відчуття приватності та інтимності, оскільки можна використовувати в домашніх умовах

Фармакологічний аборт має набагато менший ризик виникнення ускладнень, ніж продовження вагітності та пологи. На кожні 100 осіб, які застосовують таблетки для викидня, менше 5 будуть потребувати медичної допомоги. Переривання вагітності фармакологічним методом жодним чином не впливає на можливість потім завагітніти та розвиток наступної вагітності.

Ризик інфікування при фармакологічному аборті в 1 триместрі є мінімальним (0,01 - 0,5%). Відсутня необхідність у профілактичній антибіотикотерапії⁸.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) препарати для фармакологічного аборту (mizoprostol, mifepriston) повинні бути доступні на

на рівні первинної медичної допомоги, а ця послуга також може безпечно надаватися акушерками і медсестрами. У рекомендаціях ВООЗ від 2015 року зазначено, що у першому триместрі можна самостійно зробити фармакологічний аборт та самостійно перевірити його ефективність, без нагляду лікаря, але за наявності доступу до відповідної інформації, а також до медичної допомоги у разі необхідності⁹.

У 2019 році ВООЗ скасувала вимогу «ретельного медичного нагляду»¹⁰, оскільки медичними доказами було підтверджено безпечність засобів для викидня. Поширення фармакологічного методу та забезпечення його доступності в системі охорони здоров'я, охороняє та захищає право на здоров'я, життя та незалежність.

9 World Health Organization, Health worker roles in providing safe abortion and post-abortion contraception, Geneva 2015.

10 World Health Organization, Executive Summary. The Selection and Use of Essential Medicines 2019. Report of the 22nd WHO Expert Committee on the Selection and Use of Essential Medicines, Geneva 2019.

Таблетки для викидня

Фармакологічний аборт можна зробити застосувавши мізопростол окремо, або в комбінації з міфепристоном. Обидві речовини входять до переліку основних лікарських засобів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), який включає в себе найбільш ефективні, безпечні та важливі речовин у системі охорони здоров'я.

Таблетки також застосовуються у випадку загибелі плода, занедбаного викидня або незакінченого процесу переривання вагітності. Важливим фактором, що впливає на перебіг та результативність процесу, є якість таблеток, правильне дозування діючих речовин, правильне їх виробництво, транспортування і зберігання.

Дані для першого триместру¹¹ міфепристон
+мізопростол мізопростол

Ефективність	95%	80-85%
Відсотки неперерваних вагітностей	2%	3-10%
Частота ускладнень (незавершений/не відбувся аборт, кровотеча, інфекція)	3%	1-4%

Міфепристон

Блокує дію прогестерону - гормону, який необхідний для підтримання вагітності. У Польщі препарат не був дозволений для медичного застосування.

Мізопростол

Це речовина з різнобічною дією - вона робить шийку матки більш еластичною і викликає скорочення матки.

Застосовується при стимуляції пологів, природних або штучних викиднях, а також з метою запобігання післяпологових кровотеч. Мізопростол також застосовують для профілактики виразки шлунка та лікування остеоартрозу. На польському ринку він присутній в таких препаратах як:

- **Cytotec** — застосовується для профілактики виразки шлунка та дванадцятипалої кишки, зареєстрований для стимуляції викидня та переривання вагітності;
- **Arthrotec** — застосовується для лікування остеоартрозу та ревматоїдного артриту; крім мізопростолу містить сильний знеболювальний препарат диклофенак. Застосовується для стимуляції викиднів незважаючи на відсутність таких офіційних показань в описі лікарського засобу.

Дозування

Наступні рекомендації взяті з останніх рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я¹². Дозування таблеток для абортів залежить від терміну вагітності, який визначається на підставі гінекологічного огляду, УЗД або дати останньої менструації. Ультразвукове дослідження не є обов'язковим, однак дозволяє виключити позаматкову вагітність (починаючи з 6-го тижня).

Після 12-го тижня:

200 мг міфепристону (за наявності) проковтнути, Потім, через 24-48 годин проковтнути ще 800 мікрограмів (µg) мізопростолу.

Від 12 до 24 тижня:

200 мг міфепристону (за наявності) проковтнути, потім, через 24-48 годин 400 µg мізопростолу вживати кожні 3 години до моменту виведення плоду і плаценти.

Фармакологічний аборт у другому триместрі вагітності має більший відсоток невдалих випадків (це свідчить про підвищену потребу у медичному втручанні) та побічних наслідків, ніж хірургічний метод. При застосуванні обох діючих речовин відбувалося виведення плоду та плаценти у 92% випадків протягом 48 годин¹³, а при застосуванні тільки мізопростолу - у 79% випадків.

¹² WHO 2018, op.cit.

¹³ IPAS 2019, op. cit.

Можливі способи введення мізопростолу:

- ❌ вагінально, після чого потрібно лягти і полежати протягом 30 хв;
- ❌ під язик, через 30 хвилин проковтнути;
- ❌ між яснами і щогою, через 30 хвилин проковтнути.

Застосування мізопростолу з міфепростоном має вищу ефективність, так само як вагінальний/сублінгвальний спосіб введення мізопростолу.

Прийом таблеток, джерело походження яких не відоме, або інших речовин, крім міфепростону та/або мізопростолу можуть бути неефективними або навіть небезпечними. У разі виникнення будь-яких ускладнень або сумнівів не можна зволікати із зверненням до лікаря. Пріоритетом повинна бути турбота про власне здоров'я, яке під час проведення будь-якої, навіть найпростішої медичної процедури, знаходиться під загрозою заподіяння шкоди. Не варто боятися кримінальної відповідальності - по-перше, особи, які переривають власну вагітність їй не підлягають, а по-друге, лікар/лікарка не в змозі визначити, що викидень був викликаний штучно.

Чи існують протипоказання для переривання вагітності цим методом?¹⁴

	міфепристон + мізопростол	мізопростол
Протипоказання (означає, що переривання вагітності повинно здійснюватися іншим способом, зазвичай хірургічним)	підозра/діагноз на позаматкову вагітність - ризик є вищий в осіб після перев'язування маткових труб, стерилізації, а також з введеною внутрішньоматковою спіраллю. Симптоми: кров'яні виділення, біль, супутні зміни. Позаматкову вагітність можна виключити за результатами УЗД, повторному визначенні гормону бета hCG, а також гінекологічного обстеження.	
	алергія на міфепристон або мізопростол; хронічна надниркова недостатність; спадкова порфірія	алергія на мізопростол
Заходи безпеки (припускають, що фармакологічний аборт при таких умовах чи захворюваннях може бути пов'язаний з підвищеним ризиком та потребує медичного нагляду)	якщо є встановлена внутрішньоматкова спіраль, потрібно виключити позаматкову вагітність і видалити внутрішньоматкову спіраль перед прийомом таблеток; серйозні проблеми зі здоров'ям, такі як порушення згортання крові, хвороби серця, важка анемія; важка неконтрольована астма або хронічне лікування кортикостероїдами	

Чи існують протипоказання для людей з резус-негативною групою крові?

Протипоказання для застосування фармакологічного методу до 12-го тижня вагітності у пацієток з резус-негативною групою крові відсутні. Відповідно до керівних настанов¹⁵, в цій ситуації не існує необхідності вводити анти-резусний імуноглобулін, оскільки переривання вагітності/викидень у першому триместрі не загрожує ризиком виникнення серологічного конфлікту в майбутньому.

15 <https://www.rckik-warszawa.com.pl/zalecenia-dotycz%C4%85ce-stosowania-immunoglobuliny-anty-rhd-w-profilaktyce-konfliktu-matczyno-p%C5%82odowego.html>

Перебіг

Кров'яні виділення починаються приблизно через 4 години після прийому мізопростолу і зазвичай тривають протягом двох тижнів, хоча вони також можуть тривати до 45 днів. Найбільш інтенсивні перейми та виділення тривають від 2 до 5 годин і зменшуються протягом доби¹⁶. Вони зазвичай супроводжуються болем, нудотою, ознобом і невеликим підвищенням температури (зазвичай на кілька годин). Для того, щоб запобігти можливим інфекціям використовуйте гігієнічні прокладки, а не тампони..

16 <https://www.womenonweb.org/pl/page/484/in-collection/6906/when-will-you-start-bleeding-and-how-long-will-it-last>

Як боротися з болем?

Відчувати можна такий же біль, як під час менструації або сильніший. Знімати біль рекомендується за допомогою теплої душі або прийняти знеболюючі препарати (бажано відразу після початку переймів). Рекомендованими є ті, які довели свою ефективність у минулому та не будуть взаємодіяти з іншими ліками, які Ви приймаєте, наприклад психотропними препаратами (під час застосування яких не можна приймати нестероїдні протизапальні засоби).

Не рекомендується застосувати парацетамол, за винятком випадків, коли існують протипоказання до застосування нестероїдних протизапальних засобів (наприклад, ібупрофену).

Не можна застосовувати діастолічні препарати, оскільки вони можуть перешкоджати процесу викидня.

Що робити, якщо після прийому таблеток виникло блювання?

При появі нудоти можна прийняти протиблювотний лікарський засіб. Без рецепту наявними є лікарські засоби на основі природних речовин, що містять імбир. Також добре допомагає гіркий чай.

Міфепристон всмоктується через 90 хвилин, тому якщо блювання виникає раніше, він може мати слабший ефект, але процес можна продовжувати.

Мізопростол всмоктується через 30 хвилин, тому якщо блювання виникає раніше, слід прийняти чергову дозу.

Як оцінити ефективність абортів?

Більшість - 75% - абортів відбуваються протягом доби від моменту прийому таблеток¹⁷, а сам перебіг - кров'яні виділення, перейми, можливість побачити ембріон, що вийшов, - свідчить про те, що процес був успішним. На шостому тижні ембріон становить 4 мм, на дев'ятому - 16 мм, а на дванадцятому - 60-65мм¹⁸. Остаточного підтвердити завершення вагітності можна шляхом дворазового вимірювання гормону бета hCG з інтервалом в 2-3 дні, або проведенням УЗД через 10 днів після прийому таблеток. Медична консультація після абортів не є необхідною якщо міфепристон і мізопростол застосовувалися правильно, наступили типові симптоми (які описані вище) і немає тривожних симптомів, наприклад, температури та сильного болю внизу живота, який не зникає незважаючи на прийом знеболювальних препаратів¹⁹.

17 World Health Organization, *Safe Abortion: Technical and Policy Guidance for Health Systems. Second Edition*, Genewa 2012.

18 dr n. med. Barcz Andrzej, *Przebieg ciąży: pierwsze 12 tygodni*, portal Medycyna Praktyczna, 20.02.2017.

19 WHO 2018, op.cit.

Якщо симптоми вагітності зберігаються, кров'яних виділень немає або вони були мізерними, слід запідозрити, що вагітність не була перервана. **Рекомендується гінекологічне обстеження або УЗД, яким буде встановлено, чи є в матці тканини ембріона/плоду.** Неможливо визначити, чи був викидень природним, чи штучним, тому медичний персонал повинен завершити процес фармакологічним методом або зробити вишкрібання порожнини матки

Дозування мізопростолу у випадку неповного викидня:²⁰

- ❖ До 13 тижнів: 600 µg проковтнути або 400 µg під язик..
- ❖ Більше 13-ти тижнів: 400 µg кожні 3 години під язик, вагінально або між щогою та яснами.

В яких випадках потрібно звернутися до лікарні?

Консультація лікаря необхідна, коли Ви відчуваєте один з наступних симптомів:

- ❌ сильні кров'яні виділення (більше 2 прокладок на годину);
- ❌ підвищена температура тіла - 38-39 градусів більше ніж 24 години;
- ❌ біль внизу живота протягом декількох днів;
- ❌ виділення з піхви, що відрізняються від звичайних запахом, кольором та консистенцією.

Під час прийому в лікарні можна сказати, що стався викидень. Штучно викликаний викидень не можливо відрізнити від природного. Жодні дослідження не виявлять застосування таблеток для викидня, за винятком випадків, коли використовувався вагінальний шлях введення (в цьому випадку залишки таблеток можуть бути помітні у піхві).

ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ

Де замовити таблетки?

Ефективність фармакологічного абортів залежить, в тому числі, від якості таблеток. Занижена доза, зберігання/перевезення в непристосованих для цього умовах може послабити їхню дію. Тому необхідно замовляти таблетки з надійних, перевірених джерел. Пакет міфепристон+мізопростол розповсюджується такими міжнародними організаціями як Women on Web²¹ або Women Help Women²² в обмін на пожертву у розмірі 70-90 євро. У разі скрутного фінансового становища існує можливість зниження ціни. Оскільки в Польщі мізопростол міститься в препаратах Cytotec і Arthrotec, які продаються за рецептом, то є багато пропозицій продажу цих препаратів на чорному ринку. Речовини, що продаються з ненадійних джерел/невідомого складу можуть бути неефективними і навіть загрожувати здоров'ю/життю.

21 <https://www.womenonweb.org/pl/>

22 <https://womenhelp.org/pl/>

Чи загрожує кримінальна відповідальність за прийом таблеток для викидня?

Ні. Стаття 152 Кримінального кодексу каже: "Кожен, хто за згодою жінки перериває її вагітність з порушенням положень закону, підлягає відповідальності у вигляді позбавлення волі на строк до трьох років".

Це означає, що особа, якій було зроблено аборт у підпільному/закордонному кабінеті або шляхом застосування таблеток для викидня не може бути притягнута до кримінальної відповідальності. Однак, це не змінює того факту, що правоохоронні органи можуть її допитати з метою встановлення особи, яка зробила аборт в Польщі або продала таблетки.

У такій ситуації варто звернутися до
Юридичної команди Федерації:
zespoleprawni@federa.org.pl.

Чи можна годувати груддю після прийому таблеток для викидня?

И Як міфепристон, так і мізопростол проникають у грудне молоко. Рекомендується не годувати груддю під час прийому таблеток і до 6 годин після прийому останньої дози мізопростолу²³.

23 Vogel D et al., *Misoprostol versus methyletergometrine: pharmacokinetics in human milk*, American Journal of Obstetrics and Gynecology, 2004, 191: 2168-2173.

Чи існує «постабортний синдром»?

Ні, його створили як "страшилку" противники абортів. У 2006 році Американська психіатрична асоціація (АРА) зробила огляд усіх досліджень, починаючи з 1989 року, щодо наслідків абортів²⁴. В результатах звіту, який є науковим консенсусом, підкреслюється, що переривання небажаної вагітності не має негативного впливу на психічне здоров'я. Погане самопочуття може бути наслідком таких факторів, як відсутність підтримки, стигматизація абортів, попередні проблеми з психічним здоров'ям. Одне з досліджень, яке проводилося в Каліфорнійському університеті, показало, що 95% людей не шкодують про те, що вирішили зробити аборт²⁵. Аборт може викликати різні і мінливі емоції, зумовлені, в тому числі, гормональними коливаннями або індивідуальними поглядами на цю тему, однак це не повинно підлягати оцінці, ані впливати на доступність абарту.

24 <http://www.apa.org/pubs/journals/features/amp-64-9-863.pdf>

25 <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0128832>

Коли повертається репродуктивність?

Зазвичай овуляція відновлюється протягом 2-3 тижнів, менструальний цикл - на 2 тижні пізніше, тобто через 4-5 тижнів після аборт. Це означає, що наступна вагітність може статися вже через кілька тижнів після природного/штучного викидня. З цієї причини важливо подбати про оптимальну та перевірену форму контрацепції. Гормональні контрацептиви у вигляді таблеток, пластирів, ін'єкцій, кругів можна почати використовувати відразу після прийому першої таблетки для викидня, в той час як мідну/гормональну спіраль можна ввести тільки після того, як буде підтверджено, що аборт був успішним²⁶. Немає перешкод для того, щоб розпочати статеве життя після зупинки постійних кров'яних виділень або для того, щоб займатися вагінальним сексом в презервативі.

26 WHO 2018, op.cit.

Чи загрожує кримінальна відповідальність за допомогу комусь в перериванні вагітності?

Стаття 152 Кримінального кодексу, про яку йшлося вище, каже: "Такому ж покаранню підлягає той, хто допомагає вагітній жінці в перериванні вагітності з порушенням вимог закону або спонукає її до цього". Пособництво трактується по-різному і з цього питання немає єдиної судової практики. Разом з тим, у доктрині існують думки про те, що це **положення не застосовується у випадку:**

- ❌ фінансування процедури,
- ❌ організації поїздки в країну з ліберальним ставленням до абортів,
- ❌ публікації загальної інформації про те, як підготуватися до абарту, особливо медикаментозного, або як виглядає його перебіг²⁷,
- ❌ надання підтримки при проведенні фармакологічного абарту.

Однак, також є і представники доктрини, які займають протилежну позицію.

27 Zespół Prawny Federacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, *Stanowisko ws. pomocnictwa przy aborcji*, 21.05.2018.

ZESPÓŁ PRAWNY

Federacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny

У разі виникнення питань, будь ласка,
звертайтеся до Юридичною команди
Федерації: zespol_prawny@federa.org.pl

FUNDACJA
NA RZECZ
Kobiet
I PLANOWANIA
RODZINY
federa.org.pl

federa.org.pl
federacja@federa.org.pl
tel. 22 635 93 95

@federapl